

Vlaams
Parlement

ingediend op **1666** (2017-2018) – Nr. 1
19 juli 2018 (2017-2018)

Voorstel van decreet

van Katrien Schryvers, Lorin Parys, Martine Taelman, Elke Sleurs,
Vera Jans en Ingeborg De Meulemeester

houdende wijziging
van het decreet van 12 juli 2013
betreffende de integrale jeugdhulp,
wat cliëntenorganisaties en een cliëntenforum
in de integrale jeugdhulp betreft

TOELICHTING

I. Algemene toelichting

"De cliëntorganisaties vormen de ruggengraat voor het uitwerken van een cliënt-perspectief in de jeugdhulp. Via hun rechtstreekse dialoog- en toonmomenten, hun adviezen, hun thematische bijdragen, (...) spelen ze een belangrijke rol in de uitwerking van een participatieve hulpverlening."¹

1. Situering van het voorstel van decreet

De jongste twee decennia nam de aandacht voor de rechtspositie van de cliënt en de patiënt in de welzijns- en gezondheidszorg toe.² Het specifieke welzijnsrecht was initieel beperkt tot een geheel van programmatie-, vergunnings-, erkennings- en subsidiëeringsnormen. Daarin stond de rechtsverhouding tussen de welzijnsvoorziening en de overheid centraal. Door het meestal exclusieve gebruik van die normen kwam de (specifieke) rechtsbescherming van de cliënt tegenover een welzijnsvoorziening op een indirecte wijze tot stand (indirecte rechtsbescherming). De gebruikersgerichte bepalingen konden in principe wel door de overheid, maar niet of nauwelijks door de cliënten worden afdgewongen.³

De vraag naar een meer directe rechtsbescherming van de cliënt belet niet dat de bestaande indirecte rechtsbescherming wordt geoptimaliseerd. Cliëntenorganisaties, die centraal staan in dit voorstel van decreet, kunnen op dat vlak al een wezenlijke bijdrage leveren: "Het is niet zo dat elke overtreding van een publiekrechtelijke erkenningsnorm aanleiding geeft tot een sanctie. Dit sanctieapparaat is vooreerst ontoereikend, omdat het toezicht op de naleving van deze normen relatief beperkt is. Daarnaast dient de toepassing van een welzijnsrechtelijke sanctie (bv. schorsing van de erkenning, intrekking van de erkenning, sluiting, terugvordering van de subsidie, administratieve geldboete, enzovoort) zelden de belangen van een eventuele gelaedeerde gebruiker. Wellicht moet de toekomst van dergelijke normen gevonden worden in de doelstelling voor voorzieningen om een bepaald kwaliteitsniveau te halen dat bewaakt zal worden door de overheid, maar ook door gebruikersorganisaties. Deze laatste nemen tot op heden in het welzijnsrecht een inferieure positie in. Verwacht mag worden dat de specifieke rechtsbescherming van de gebruiker ook langs die weg kan worden verstevigd."⁴

Of hulp of zorg nu wel of niet het voorwerp is van een subjectief recht, informationele toegankelijkheid is een belangrijk aspect van de mogelijkheden voor toegang tot die hulp of zorg. Het is in die zin dat ook hier een rol weggelegd lijkt

¹ <https://www.jongerenwelzijn.be/professionelen/jeugdhulpaanbieders/participatie>.

² Ter vergelijking (1999): "Nu de roep naar cliëntenrechten steeds luider weerklinkt moet worden opgemerkt dat er geen systematische regeling bestaat voor de wederzijdse rechten en plichten van minderjarige welzijnscliënten en welzijnsvoorzieningen. De juridische wereld heeft tot op heden weinig interesse getoond voor de werking van welzijnsvoorzieningen ten aanzien van minderjarigen. De aandacht bleef meestal beperkt tot de procedures voor de toeleiding naar welzijnsvoorzieningen (bijvoorbeeld jeugdrechtbank en comité voor bijzondere jeugdzorg).". (B. Van Buggenhout en G. Loosveldt, 'Voor wat aandacht meer of minder: de gevolgte minderjarige', in Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen (ed.), Tien jaar Kinderrechtenverdrag, Brussel, 1999, (197) 203).

³ G. Loosveldt, 'Rechtsbescherming van gebruikers: algemeen waar mogelijk, specifiek indien nodig', in J. Put, V. Verderyn en G. Loosveldt (eds.), Gebruikersrechten in de welzijnszorg, Brugge, die Keure, 2003, (23) 35. Schepers noemt dit 'oneigenlijke rechtsbescherming' (J. Schepers, 'De rechtsbescherming van minderjarigen in residentiële welzijnsvoorzieningen', in J. Bosmans en R. Roose (eds.), Tussen hulpverlening en recht. Jongerenrechten in de bijzondere jeugdbijstand, Leuven-Apeldoorn, Garant, 1998, 85-86).

⁴ G. Loosveldt, 'Het welzijnsrecht: van prematuurtje over leerjongen tot wasdom', in D. Simoens, D. Pieters, J. Put, P. Schoukens en Y. Stevens (eds.), Sociale zekerheden in vraagvorm. Liber Amicorum Jef Van Langendonck, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2005, (245) 252.

voor cliëntenorganisaties: “De toegankelijkheid van het zorgsysteem hangt samen met de kennis waarover mensen met én zonder welzijnsproblemen dienaangaande beschikken. (...) Een verhoogde informationele toegankelijkheid kan in het algemeen moeilijk worden gerealiseerd buiten het tussenniveau om van onder meer gebruikersorganisaties.”⁵

Met het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, hierna het Rechtspositiedecreet, kwam een (relatief) meer directe rechtsbescherming tot stand.⁶ In het decreet worden een aantal rechten geformuleerd van minderjarigen in de integrale jeugdhulp.⁷ De handhaving

⁵ G. Loosveldt, ‘Zorg, van verwachting tot voorwerp van een recht?’, in F. Deven en T. Jacobs (eds.), Vooruitdenken over zorg in Vlaanderen, Antwerpen-Apeldoorn, Garant, 2005, (25) 33.

⁶ “Door – rechtshistorisch te verantwoorden – de welzijnsvoorzieningen centraal te stellen, ontstond een eenzijdig beeld van het welzijnsrecht, waarin de gebruiker als rechtssubject hoogstens een afgeleide positie werd toegewezen. Deze invulling van het welzijnsrecht is doctrinair niet langer vol te houden en wordt ook niet gestaafd door de recente regelgeving, waarin de gebruikerspositie scherper, ook los van het welzijnsrechtelijke statuut van voorzieningen (al dan niet erkend, al dan niet gesubsidieerd (...)) wordt gedefinieerd.” (G. Loosveldt, ‘Het welzijnsrecht: van prematuurtje over leerjongen tot wasdom’, in D. Simoens, D. Pieters, J. Put, P. Schoukens en Y. Stevens (eds.), o.c., (245) 249).

⁷ Het gaat om volgende rechten:

- het recht op jeugdhulp binnen het beschikbare jeugdhulpaanbod;
- het recht om geïnformeerd vrij in te stemmen met de buitengerechtelijke jeugdhulp of die hulp te weigeren;
- het recht om de jeugdhulpaanbieder vrij te kiezen en om zijn keuze nadien te wijzigen als buitengerechtelijke jeugdhulp die bij de jeugdhulpvraag of jeugdhulpbehoefte van de minderjarige past, door verschillende jeugdhulpaanbieders kan worden verstrekt en behoudens beperkingen die bij of krachtens wet of decreet zijn opgelegd;
- het recht bij buitengerechtelijke jeugdhulpverlening om op elk moment de interventie van een bepaalde jeugdhulpverlener te weigeren, voor zover de opdracht en de organisatie van de jeugdhulpvoorziening dat toelaten en op voorwaarde dat de weigering jeugdhulpverlening van de jeugdhulpvoorziening aan de minderjarige niet in het gedrang brengt;
- het recht op duidelijke, toereikende en voor hem begrijpelijke informatie over de jeugdhulp en over alle zaken die daarmee verband houden, inzonderheid leefregels en afspraken;
- het recht op communicatie in een voor hem begrijpelijke taal, afgestemd op zijn leeftijd en maturiteit;
- het recht om niet tegen zijn wil van zijn ouders te worden gescheiden, tenzij een rechterlijke beslissing dat beveelt;
- het recht op informatie over de persoon, en op regelmatig persoonlijk en rechtstreeks contact met die persoon, tenzij dat in strijd is met het belang van de minderjarige of met een rechterlijke beslissing, als jeugdhulpverlening de minderjarige scheidt van zijn ouder of opvoedingsverantwoordelijke;
- het recht op ondersteuning bij het zoeken naar informatie over de situatie van familieleden, in het bijzonder met betrekking tot niet-begeleide minderjarige vreemdelingen;
- het recht op participatie bij de totstandkoming en de uitvoering van de jeugdhulp die wordt verleend;
- het recht om zijn mening vrij te uiten in elke aangelegenheid of procedure betreffende de jeugdhulp die hem betreft, waarbij aan de mening van de minderjarige in de mate van het mogelijke passend gevolg moet worden gegeven, in overeenstemming met de leeftijd en de maturiteit van de minderjarige;
- het recht op een motivering, die desgevraagd aan het dossier moet worden toegevoegd, als aan de mening van de minderjarige geen passend gevolg wordt gegeven;
- het recht op een periodieke evaluatie van de jeugdhulpverlening die men krijgt, in verhouding tot de duur van die hulpverlening;
- het recht op participatie bij de periodieke evaluatie;
- het recht op overleg over de verblijfsomstandigheden bij residentiële of semiresidentiële jeugdhulpverlening;
- het recht om met medebewoners te vergaderen over aspecten van de jeugdhulpverlening, tenzij dat in strijd is met een rechterlijke beslissing en voor zover de opdracht en de organisatie van de jeugdhulpvoorziening dat toelaten;
- het recht op inspraak met een inspraakorgaan of een inspraakprocedure en het recht op collectieve inspraak als dat mogelijk is, en in elk geval bij semiresidentiële of residentiële jeugdhulpverlening die gemiddeld ten minste zes maanden duurt;
- het recht op een dossier, dat zorgvuldig moet worden bijgehouden en veilig moet worden bewaard;
- het recht op toegang tot de dossiergegevens die hem betreffen;

van die rechten moet ruim worden gezien en ze is bijgevolg niet beperkt tot de vraag hoe kan worden gereageerd tegen de schending van een recht: "Het reactief opleggen van (administratieve of straf)sancties of het aansprakelijk stellen van de zorgaanbieder bij het miskennen van de rechten van de cliënt is slechts de laatste stap in het streven naar realisatie van rechten van de cliënt. Door tijdig problemen te signaleren, kan ook via overleg en bemiddeling heel wat worden bereikt (...), zonder dat een formele klacht of rechtsprocedure zich opdringt. Maar naast dergelijk reactief optreden is ook het preventief optreden van belang. (...) Dit preventief optreden kan de vorm aannemen van het (preventief) verhelderen van de verwachtingen van beide zijden (cliënt (en omgeving) enerzijds, zorgaanbieder anderzijds) door overleg. Aandacht voor de kenbaarheid van de rechten van de cliënt is evenzeer van belang. (...) Daarnaast kan ook worden gewezen op de potentiële rol van gebruikersorganisaties. Dergelijke organisaties hebben evenzeer de mogelijkheid om bij te dragen tot de realisatie van de rechten van de cliënt, minstens door het verspreiden van kennis omtrent (het bestaan en inhoud van) deze rechten en het zo nodig bieden van ondersteuning bij het realiseren ervan. (...) Het juridisch verankeren van de rol van (...) gebruikersorganisaties (...) draagt ook bij tot de handhaving van de cliëntenrechten."⁸ In een onderzoek door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin over de juridisering van de zorgsector wezen cliëntenorganisaties erop "dat cliënten minder 'op hun rechten zullen staan' wanneer er meer participatief gewerkt wordt, wanneer cliënten actief betrokken worden in alle fasen van het hulpverleningsproces".⁹

Cliëntenorganisaties (of gebruikersorganisaties) of 'platforms' van cliëntenorganisaties in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verwerven veeleer moeizaam een plaats in het welzijnsrecht, ook al bestaan ze al veel langer. Structurele participatie door middel van cliëntenorganisaties met het oog op "gedeelde verantwoordelijkheid, meer democratie en een grotere tevredenheid van de gebruikers van diensten of instellingen" klonk in 1992 nog als een theoretische suggestie

- het recht om zich in alle contacten met de jeugdhulpaanbieders, de toegangspoort en het ondersteuningscentrum Jeugdzorg, en in de uitoefening van zijn rechten te laten bijstaan door een persoon die meerderjarig is, die niet rechtstreeks betrokken is bij de jeugdhulpverlening die wordt georganiseerd ten behoeve van de minderjarige, die op ondubbelzinnige wijze door de minderjarige aangewezen is en die beschikt over een uittreksel uit het strafregister dat een model 2 omvat;
- het recht op respect voor zijn persoonlijke levenssfeer, met inbegrip van de bescherming van zijn persoonsgegevens, en het recht op een respectvolle omgang met de eigen politieke, filosofische, ideologische of religieuze overtuiging en seksuele geaardheid;
- het recht om bezoek te ontvangen en om te gaan met personen van zijn eigen keuze bij residentiële of semiresidentiële jeugdhulpverlening, tenzij een beperking van dat recht voortvloeit uit een rechterlijke beslissing en voor zover de opdracht en de organisatie van de jeugdhulpaanbieder dat toelaten;
- het recht op een vrij besteedbaar bedrag ten laste van de Vlaamse overheid, als er residentiële jeugdhulpverlening wordt geboden;
- het recht op een menswaardige behandeling;
- het recht om bij de jeugdhulpvoorziening, de toegangspoort of het ondersteuningscentrum Jeugdzorg klachten te formuleren over de inhoud van de jeugdhulp en de wijze waarop ze wordt aangeboden, de leefomstandigheden in residentiële en semiresidentiële jeugdhulpverlening en de niet-naleving van de rechten, opgesomd in het decreet van 7 mei 2004.

Zie ook artikel 45 en 46 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp (Belgisch Staatsblad, 13 september 2013).

⁸ R. D'haese en J. Put, De rechtspositiebepaling en -bescherming van de cliënt in de professionele hulp- en zorgverlening (werknoot 02), Leuven, Steunpunt WVG, augustus 2015, 89-90 en 95.

⁹ J. Put en L. Van Assche, Juridisering van de zorgsector. Een verkennende begrips- en fenomenenstudie (rapport 11), Leuven, Steunpunt WVG, oktober 2013, 78.

van de rechtsleer.¹⁰ Nauwelijks een decennium later luidde het dat “[e]en belangrijk element van corporate governance, bekeken vanuit het cliëntenperspectief, (...) de vertegenwoordiging van welzijnscliënten in beslissings- en adviesorganen [blijkt] te zijn”.¹¹

In 2001 werd een voorstel van decreet ingediend houdende de rechtsbescherming en de inspraak van gebruikers van welzijnsvoorzieningen.¹² Dat voorstel van decreet, dat voorafging aan het Rechtspositiedecreet, bepaalde dat elke gebruiker zich voor de uitoefening van zijn rechten kon laten bijstaan door een erkende vereniging naar keuze. In de rechtsleer werd daarover geschreven: “Wij verwachten inderdaad veel van deze verenigingen, die meestal gebruikersorganisaties zullen zijn. Hierboven gaven wij reeds aan te betreuren dat gebruikersorganisaties en de mogelijke rol die ze kunnen vervullen niet nadrukkelijker aanwezig zijn in het decreetvoorstel. Het wetsvoorstel-Brouns van 1999 ‘tot erkenning van patiëntenorganisaties en tot oprichting van een Federatie voor de behartiging van patiëntenbelangen’ kan inspirerend werken. Het voorstel voorzag in de erkenning van patiëntenorganisaties. Om erkend te worden moest de organisatie onder meer de behartiging van patiëntenbelangen als belangrijkste maatschappelijk doel hebben en de belangen van patiënten verdedigen ten overstaan van de overheid en haar organen en van zorgverstrekkers en zorginstellingen. Daarnaast voorzag het wetsvoorstel in de oprichting van een Patiëntenfederatie die tot opdracht had om samen met de patiëntenorganisaties de inspraak van de patiënten in het gezondheidsbeleid te organiseren. De federatie zou onder meer het algemene beleid en de activiteiten van de erkende patiëntenorganisaties coördineren.”.¹³ Daarbij kan worden genoteerd dat het Vlaams Patiëntenplatform al langer een feit is.

In het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp wordt het volgende gesteld: “Integrale jeugdhulp heeft betrekking op de samenwerking en afstemming in de jeugdhulp met als doel een gezamenlijk engagement aan te gaan ten behoeve van minderjarigen, hun ouders en, in voorkomend geval, hun opvoedingsverantwoordelijken en de betrokken personen uit hun leefomgeving en daarvoor: (...) 6° hen maximaal in de jeugdhulpverlening te laten participeren; (...).”¹⁴ Binnen de beschikbare begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering middelen toekennen voor de implementatie van het decreet, en dus ook voor de beoogde participatieve jeugdhulpverlening.¹⁵ Onder jeugdhulp in de zin van het

¹⁰ In het referaat dat prof. dr. Béatrice Van Buggenhout gaf op 24 september 1992 tijdens het colloquium ‘Kwaliteit en inspiratie in de zorg voor welzijn en gezondheid’, formuleert ze het als volgt: “Nog verdergaand is de vraag of de feitelijke ongelijkheid tussen hulpvrager en hulpverlener en de eruit resulterende afhankelijkheidspositie van de hulpvrager niet realistisch moet erkend worden. Dit kan dan bijvoorbeeld betekenen dat binnen inspraak- of klachtenstructuren ruimte gecreëerd wordt voor het optreden van belangengroepen in de plaats van de individuele gebruiker. Een parallelle evolutie op het vlak van de arbeidsverhoudingen ligt aan de basis van het Belgisch overlegmodel waarin de sociale partners in onderlinge afspraken en meestal buiten de overheid om oplossingen uitwerken voor sociale problemen. Wat dan meteen inhoudt dat beide partijen hun verantwoordelijkheid opnemen en aan de naleving van de gemaakte afspraken hun medewerking verlenen. Alhoewel dit model niet zonder meer over te plaatsen is naar de hulpverleningssector, dient toch ook voor deze de vraag te worden gesteld of overleg met alle betrokkenen ook hier niet tot gedeelde verantwoordelijkheid, meer democratie en een grotere tevredenheid van de gebruikers van diensten of instellingen kan leiden.” (B. Van Buggenhout, ‘Caritas en sociale (grond)rechten’, in Instituut voor Sociaal Recht (ed.), Sociale bescherming op nieuwe paden. Liber Memorialis Béatrice Van Buggenhout, Leuven, Universitaire Pers, 2003, (43) 48).

¹¹ G. Loosveldt en B. Van Buggenhout, ‘Corporate governance en het cliëntenperspectief in het welzijnsrecht’, Tijdschrift voor Sociaal Recht 2001, (55) 75.

¹² Parl.St. VI.Parl. 2000-01, nr. 783/1.

¹³ G. Loosveldt, ‘Rechtsbescherming van gebruikers: algemeen waar mogelijk, specifiek indien nodig’, in J. Put, V. Verdeyen en G. Loosveldt (eds.), Gebruikersrechten in de welzijnszorg, Brugge, die Keure, 2003, (23) 65.

¹⁴ Artikel 8, 6°, Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, Belgisch Staatsblad van 13 september 2013.

¹⁵ Artikel 67, eerste lid, Decr.VI. 12 juli 2013. Over de vaagheid van deze bepaling, zie J. Put, Handboek Jeugdbeschermingsrecht, Brugge, die Keure, 2015, 394.

decreet moet worden verstaan 'het geheel van de jeugdhulpaanbieders, de personeelsleden die de indicatiestelling en de jeugdhulpregie verrichten binnen en voor de toegangspoort, en de personeelsleden die de opdrachten binnen de gemandateerde voorzieningen uitvoeren'.¹⁶

Het decreet van 12 juli 2013 legt de jeugdhulp op om "de participatie in de jeugdhulpverlening van de personen tot wie de jeugdhulp zich richt", te versterken. Het decreet vermeldt ook de manier waarop dat moet gebeuren: "de jeugdhulp [brengt] het perspectief van minderjarigen, hun ouders en, in voorkomend geval, hun opvoedingsverantwoordelijken en de betrokken personen uit hun leefomgeving in in het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp" (artikel 45, eerste lid, 1°). Daarnaast stimuleert de jeugdhulp "de participatie van de minderjarige, zijn ouders en, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken en de betrokken personen uit zijn leefomgeving in de jeugdhulpverlening die hem geboden wordt, door een gezamenlijk engagement op te nemen" (artikel 45, tweede lid, 2°).

Het decreet van 12 juli 2013 introduceert daarnaast het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp (IROJ), dat per regio (de facto per provinciale regio of in Brussel-Hoofstad¹⁷) moet worden opgericht. Het IROJ "stuurt de uitvoering aan in de regio van de doelstellingen [van de integrale jeugdhulp], en gaat daarvoor in de regio over tot de organisatie van overleg en samenwerking tussen de jeugdhulpaanbieders van de regio". Het kan ter uitvoering daarvan "netwerken oprichten in de regio en afspraken maken met locale (sic) en provinciale overheden (...)".¹⁸ Het IROJ is "minimaal samengesteld uit:

- 1° een vertegenwoordiger van minderjarigen;
- 2° een vertegenwoordiger van ouders;
- 3° een vertegenwoordiger van etnisch-culturele minderheden;
- 4° een vertegenwoordiger van mensen in armoede;
- 5° een vertegenwoordiger van mensen met een handicap;
- 6° per sector een vertegenwoordiger van de jeugdhulpaanbieders van de regio, voorgedragen door de representatieve organisaties van het jeugdhulpaanbod;
- 7° een vertegenwoordiger van de toegangspoort in de regio;
- 8° een vertegenwoordiger van de gemandateerde voorzieningen in de regio;
- 9° een vertegenwoordiger van de Vlaamse Gemeenschap;
- 10° een vertegenwoordiger van de provinciale overheid of van de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor de regio Brussel".¹⁹

Dit voorstel van decreet wijzigt niets aan de verhoudingen in de samenstelling van het IROJ. Wel wordt gepreciseerd dat de afvaardiging van een vertegenwoordiger van minderjarigen, van een vertegenwoordiger van ouders en van een vertegenwoordiger van mensen met een handicap moet gebeuren door het cliëntenforum (cf. infra, actie 23 van het actieplan 'Jeugdhulp met de kracht van de jeugd naar 2020').

Het raadgevend comité van het intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn moet bestaan uit 24 leden, waarvan "zeven vertegenwoordigers van de gebruikers van de ondersteuning, georganiseerd door de departementen en agentschappen

¹⁶ Artikel 2, §1, 6°, Decr.VI. 12 juli 2013.

¹⁷ Artikel 11, B.VI.Reg. 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp, Belgisch Staatsblad van 28 februari 2014.

¹⁸ Artikel 65, tweede en derde lid, Decr.VI. 12 juli 2013.

¹⁹ Artikel 66, eerste lid, Decr.VI. 12 juli 2013.

die betrokken zijn bij de integrale jeugdhulp".²⁰ Die bepaling, die deel uitmaakt van een besluit van de Vlaamse Regering, kan preciseren dat het cliëntenforum die zeven vertegenwoordigers van de gebruikers van de ondersteuning moet afvaardigen.

Al tijdens de vorige legislatuur voerde de Vlaamse Regering het decreet van 12 juli 2013 uit met het besluit van de Vlaamse Regering van 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp. Artikel 75 van dat besluit, dat in werking trad op 28 februari 2014, bepaalt dat het managementcomité Integrale Jeugdhulp met het oog op de versterking van de participatie van de minderjarige, zijn ouders en, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken in de jeugdhulpverlening, moet overgaan tot "de gerichte ondersteuning van de cliëntvertegenwoordigers in de Adviesraad en in het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp" en tot "het installeren van een intersectoraal en interregionaal cliëntenforum waarin minstens minderjarigen en ouders vertegenwoordigd zijn om aan participatie in de jeugdhulpverlening vorm te geven".²¹ De adviesraad Integrale Jeugdhulp werd opgeheven met ingang van 1 januari 2015.²² Dit voorstel van decreet heft impliciet de (lagere) norm op die het managementcomité sinds 28 februari 2014 belast met de installatie van een intersectoraal en interregionaal cliëntenforum. Met het oog op het verkrijgen en behouden van hun erkenning moeten cliëntenorganisaties in dit voorstel van decreet het initiatief nemen tot en meewerken aan de ontwikkeling van een onafhankelijk cliëntenforum. Dat forum krijgt ook de opdracht om cliëntenvertegenwoordigers en cliëntenorganisaties te ondersteunen in hun bijdrage aan een participatieve jeugdhulpverlening.

Het managementcomité Integrale Jeugdhulp werd in het leven geroepen met het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp. Het moet bestaan uit "de leidinggevende personeelsleden van de administratieve diensten, bevoegd voor de betrokken sectoren".²³ Het comité moet onder meer "de autonome werking van de toegangspoort bewaken". Voor overleg en beslissingen daarover moet het comité worden uitgebreid met een vertegenwoordiger van minderjarigen, een vertegenwoordiger van ouders en twee vertegenwoordigers van de jeugdhulpaanbieders.²⁴ Aan die regeling wordt alleen toegevoegd dat het cliëntenforum belast

²⁰ Artikel 2, §5, B.VI.Reg. 19 juli 2007 houdende samenstelling en werking van de raadgevende comités bij de intern verzelfstandigde agentschappen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Belgisch Staatsblad van 10 september 2007. In dezelfde zin moet de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid bestaan uit minimaal vijftwintig en maximaal dertig leden, van wie minstens vijf vertegenwoordigers van gebruikers uit het beleidsdomein (artikel 5, 2°, Decr.VI. 7 december 2007 houdende de oprichting van de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid en van een Adviescommissie voor Voorzieningen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en (Kandidaat-)pleegzorgers, Belgisch Staatsblad van 21 december 2007). Voor toekomstig recht en de samenstelling van de beoogde Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin: zie ontwerp van decreet tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1582/1. Dat ontwerp van decreet werd in commissie goedgekeurd op 5 juni 2018.

²¹ Artikel 75, 2° en 3°, B.VI.Reg. 21 februari 2014. Het is onduidelijk wat concreet beoogd wordt met "gerichte ondersteuning van de cliëntvertegenwoordigers".

²² Artikel 107, Decr.VI. 12 juli 2013.

²³ Artikel 63, eerste lid, Decr.VI. 12 juli 2013. Het managementcomité Integrale Jeugdhulp bestaat uit Stefaan Van Mulders (administrateur-generaal van het agentschap Jongerenwelzijn), Jean-Pierre Vanhee (algemeen directeur van het agentschap Jongerenwelzijn en hoofd van de afdeling Continuïteit en Toegang), Dirk Vanderstighelen (afdelingshoofd van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap), Micheline Scheys (secretaris-generaal van het Departement Onderwijs en Vorming), Katrien Verhegge (administrateur-generaal van het agentschap Kind en Gezin), Dirk Dewolf (administrateur-generaal van het agentschap Zorg en Gezondheid), Karine Moykens (secretaris-generaal van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin), Patrick Bedert (afdelingshoofd van de afdeling Beleidsontwikkeling, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin) en Marijke Enghien (afdelingshoofd van de afdeling Welzijn en Samenleving, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin): <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/over-ons/structuur/managementcomite-integrale-jeugdhulp/> (raadpleging op 4 juli 2018).

²⁴ Artikel 62, Decr.VI. 12 juli 2013.

wordt met de afvaardiging van een vertegenwoordiger van minderjarigen en een vertegenwoordiger van ouders (cf. infra, actie 23 van het actieplan 'Jeugdhulp met de kracht van de jeugd naar 2020').

Op het einde van de vorige legislatuur, in 2014, bracht het intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn het actieplan 'Jeugdhulp met de kracht van de jeugd naar 2020' tot stand. Daarin werd de volgende doelstelling geformuleerd: "Tegen 2020 zijn de drempels voor kinderen, jongeren en hun ouders om volwaardig te participeren aan de jeugdhulp weggewerkt.". Actie 23, die aan die doelstelling gekoppeld is, houdt in dat de Vlaamse Regering een intersectoraal en interregionaal forum voor cliënten van de jeugdhulp creëert: "We creëren een intersectoraal en interregionaal gebruikersoverleg voor cliënten van de jeugdhulp. Dit intersectoraal cliëntenforum vertegenwoordigt de gebruikers op beleidsniveau en fungeert als autonome ondersteuningsstructuur voor gebruikers bij het waarmaken van een participatieve jeugdhulp. De verschillende sectorale organisaties worden vergoed voor hun deelname aan overleg en ook inhoudelijk ondersteund in hun participatie en adviesopdracht. De bestaande middelen die de verschillende sectoren onder het toepassingsgebied van IJH inzetten voor subsidiëring van gebruikersorganisaties en participatie-initiatieven, worden samengebracht en opgetrokken. Er wordt een duidelijke reglementering uitgewerkt voor de opdrachten en de financiële ondersteuning van het cliëntenforum én regionale organisaties/participatie-initiatieven. We trekken hier een parallel met het Vlaams Patiëntenplatform binnen de gezondheidszorg. Daarnaast geven we jeugdhulpaanbieders de mogelijkheid om in te schrijven op een aanbod van vorming en procesbegeleiding in een intersectorale en autonome setting over participatieve basishouding en participatief beleid waarvoor ze financiële ondersteuning krijgen (de helft van de kosten voor jeugdhulpaanbieder, de andere helft voor de overheid)".²⁵

In het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 ging de Vlaamse Regering het engagement aan om het 'Actieplan Jeugdhulp', en dus ook actie 23, uit te voeren. De installatie van een cliëntenforum werd eerder, op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 februari 2014, als opdracht toevertrouwd aan het managementcomité Integrale Jeugdhulp, waardoor er dus geen nieuwe beleidsmatige beslissing of een nieuwe regelgeving nodig was.²⁶ Dit voorstel van decreet zal, gezien het belang ervan, het beoogde cliëntenforum op decretaal niveau tillen (cf. supra).

In de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019, ingediend op 24 oktober 2014, formuleerde de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin het als volgt: "Door participatie verder uit te bouwen in de structuren van integrale jeugdhulp betrekken we ouders, minderjarigen en andere cliëntvertegenwoordigers rechtstreeks bij de monitoring van beide decreten. We ondersteunen deze cliëntvertegenwoordigers in hun opdracht en bouwen samen met hen een intersectoraal interregionaal cliëntenforum uit".²⁷

Het actieplan 'Jeugdhulp met de kracht van de jeugd naar 2020', dat tot stand kwam op het einde van de vorige legislatuur, werd op 6 februari 2015 formeel door de Vlaamse Regering goedgekeurd.

²⁵ <https://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/ons/beleid/actieplan-jeugdhulp.pdf>, p. 12. Zie ook schriftelijke vraag nr. 446 van 20 maart 2014 aan de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin: "Doorheen 2014 wordt met de participatie-initiatieven een inhoudelijk traject afgelegd om te komen tot een gedragen voorstel voor een cliëntenforum binnen de jeugdhulp".

²⁶ In de notulen van het managementcomité Integrale Jeugdhulp van 5 mei 2014 lezen we: "12. Jongeren en ouders participatie. Beslissing: Het managementcomité gaat akkoord met dit voorstel van aanpak. Het managementcomité geeft opdracht aan het departement om over te gaan tot de uitvoering ervan." (<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/ons/jeugdhulp/verslagen-mc/2014/20140505-verslag-mc-ijh.pdf>).

²⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 125/1, 40.

De resolutie houdende aanbevelingen voor een verbeterde organisatie en werking van integrale jeugdhulp, die op 8 juli 2015 in plenum werd aangenomen, vraagt de Vlaamse Regering om in "een structurele financiering te voorzien voor cliëntenorganisaties (hetzij kinderen en jongeren, hetzij ouders), zoals ook gevraagd door de drie participatiemedewerkers integrale jeugdhulp van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (Sociaal.net 19 juni 2015)" en om "het aangekondigde intersectoraal interregionaal cliëntenforum uit te bouwen en op regelmatige basis bij kinderen en jongeren en hun gezinnen te peilen naar hun ervaringen met integrale jeugdhulp."²⁸

Op 9 maart 2016 werd een conceptnota voor nieuwe regelgeving over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum in de integrale jeugdhulp ingediend²⁹. Over die conceptnota voor nieuwe regelgeving van Katrien Schryvers, Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Dirk de Kort en Sonja Claes werd op 1 juni 2016 een hoorzitting gehouden in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin³⁰. De bespreking van de conceptnota vond plaats op 8 november 2016.³¹ Verder in dit voorstel van decreet wordt daar dieper op ingegaan.

Op 10 maart 2016 stelde de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een '2.0-aanpak voor integrale jeugdhulp' voor. In dat document staat: "We verzekeren het voortbestaan van de ouder- en de jongerenwerking in de jeugdhulp. We reorganiseren de verschillende regionale organisaties van ouders en van jongeren in een vzw Oudersparticipatie Jeugdhulp en een vzw Cachet jongerenwerking. Beide werkingen worden structureel verankerd en gesubsidieerd. Dit is een eerste opstap naar de oprichting van een intersectoraal en interregionaal cliëntenforum in de jeugdhulp. Het forum vertegenwoordigt gebruikers op beleidsniveau en stuurt participatie-initiatieven in de jeugdhulp aan. Het Forum is de gesprekspartner voor de overheid. Het Forum bestaat uit onder meer de genoemde ouderwerking in de jeugdhulp, Cachet en belangenorganisaties van bijzondere doelgroepen."³²

In de beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2016-2017, ingediend op 21 oktober 2016, stelt de bevoegde minister: "De belangrijkste uitdagingen op het vlak van rechten en participatie situeren zich voor het komende jaar op respectievelijk het ondersteunen van de cliëntvertegenwoordiging en het versterken van de inzet van vertrouwenspersonen. Wat het eerste betreft, zullen we de ondersteuning van zowel vzw Cachet (voor jongeren) als de vzw die ouders van kinderen in de jeugdhulp verenigt, structureel verankeren. We starten bijkomend de gesprekken, onder meer met hen, over hoe we kunnen komen tot het in de regelgeving aangekondigde cliëntenforum Integrale Jeugdhulp. We zullen daarbij uiteraard rekening houden met de aanbevelingen die het parlement zal verwoorden als conclusie van de hoorzittingen die in deze context recent plaats vonden."³³

²⁸ *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 427/2. Zie ook het antwoord van de bevoegde minister op vragen om uitleg in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van 31 maart 2015 over de inspectieronde bij organisaties voor bijzondere jeugdzorg, waarbij de focus lag op de participatie van de jongere en zijn context in het hulpverleningstraject: "Tot slot moeten we ook verwijzen naar actie 23 van het actieplan Jeugdhulp, waarbij een intersectoraal cliëntenforum wordt ingeschreven. De resultaten van deze inspectieronde kunnen inspirerend zijn om samen met de gebruikers hiervan werk te maken."

²⁹ Conceptnota voor nieuwe regelgeving van Katrien Schryvers, Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Dirk de Kort en Sonja Claes over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum in de integrale jeugdhulp (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/1).

³⁰ *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/2.

³¹ *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/3.

³² <https://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/publicaties/andere/2-0-aanpak-jeugdhulp-Vlaanderen.pdf>, 20.

³³ *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 941/1, 42-43.

In de nota van de Vlaamse Regering 'Vlaams Actieplan Geestelijke Gezondheid 2017-2019', ingediend door de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op 22 mei 2017, is het volgende opgenomen: "Naast OPGanG kunnen ook individuele verenigingen een erg waardevolle rol opnemen binnen de GGZ, zoals de participatie-initiatieven binnen de Overlegplatforms GG, de patiënten- en familieverenigingen, Cachet, Vlaamse Jeugdraad, het toekomstig cliëntenforum IJH, (...) Participatie en inspraak van kinderen en jongeren met een psychische problematiek blijft een grote uitdaging."³⁴

Verder staat in de beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2017-2018, ingediend op 30 oktober 2017: "De participatie van cliënten is gerealiseerd in het Raadgevend Comité Jeugdhulp. Ook in de IROJ's zijn er, in de verschillende regio's, cliëntvertegenwoordigers actief. Zij nemen deel aan overleg, brengen eigen agendapunten aan, zijn lid van werkgroepen en geven mee uitvoering aan acties van het Beleidsplan Jeugdhulp 2.0 en de regionale actieplannen van de IROJ's. Ze krijgen hierbij de nodige ondersteuning van het Departement WVG (Welzijn, Gezondheid en Gezin). De subsidiëring van de cliëntorganisaties Cachet vzw en Oudersparticipatie Jeugdhulp Vlaanderen vzw wordt gecontinueerd. Hun opdrachtenkader werd verfijnd. In 2018 realiseren we een meer duurzame verankering van hun werking. Centrale doelstellingen voor de beide organisaties zijn: uitbouwen van een netwerk van kinderen/jongeren, jongvolwassenen respectievelijk ouders en opvoedingsverantwoordelijken met jeugdhulpervaring met het oog op ontmoeting en het verzamelen van ervaringskennis, ondersteunen van jeugdhulpvoorzieningen op het vlak van participatief werken, bijdragen aan de ontsluiting van rechten en plichten van personen tot wie de jeugdhulp zich richt, formuleren van aanbevelingen en beleidsadviezen rond zelfgekozen en beleidsrelevante thema's, (...). We voorzien een bijkomende subsidie voor Cachet met als doel, in nauwe wisselwerking met het Vlaams Patiëntenplatform, de ervaringsdeskundigheid van kinderen en jongeren met een psychische problematiek participatief te kunnen inzetten.

Onder impuls van de cliëntorganisaties voeren we het debat over hoe we een 'kwaliteitsvolle beleidsparticipatie' kunnen realiseren. De hernieuwd samengestelde en gemandateerde stuurgroep cliëntenrechten zal in dit verband de uitvoering van participatieacties aansturen en monitoren. Die acties streven naar resultaten op zowel het micro-, het meso- als het macroniveau. Wat de uitbouw van een intersectoraal, interregionaal cliëntenforum betreft, zoeken we aansluiting bij de decretale voorstellen die als parlementair initiatief geformuleerd zullen worden."³⁵

In de toelichtingen bij de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 is in de rubriek 'beleidsdomein G: Welzijn, Volksgezondheid en Gezin' een vastleggingskrediet van 555.000 euro vastgelegd bij 'GB0-1GED2AA-WT – werking en toelagen – integrale jeugdhulp': "Leidraad voor de verdere ontwikkeling van integrale jeugdhulp is de in het voorjaar 2016 goedgekeurde beleidstekst 'Integrale Jeugdhulp 2.0' die de uitwerking van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp en van het 'decreet rechtspositie' richtinggevend bepaalt. Daarbij is een verdeling van de opdrachten gebeurd tussen het Departement en het agentschap Jongerenwelzijn, met inbegrip van de overheveling van personeel. Het agentschap Jongerenwelzijn bereidt op die manier de werking van één agentschap Jeugdhulp voor, waarin al het aanbod gebundeld wordt, terwijl het Departement focust op de rechten van de minderjarige in de jeugdhulp en op de cliëntparticipatie. 2018 impliceert voor het Departement ook budgettair een continuering van de gerichte opdracht die de participatie

³⁴ *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1177/1, 32-33.

³⁵ *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1348/1, 45-46.

en rechten van minderjarigen en ouders in de jeugdhulp vat. Meer concreet gaat het dan om:

- de financiële ondersteuning van de gebruikersverenigingen voor ouders en minderjarigen. In 2017 bedroeg deze financiële ondersteuning 405k euro. Dit wordt minimaal bestendigd;
- de ondersteuning van de implementatie van de rechten van minderjarigen en ouders in de jeugdhulp, middels informatie, sensibilisering en vorming;
- het bekendmaken van de figuur van de vertrouwenspersoon, het vormen van een pool van vertrouwenspersonen en het structureel inbrengen van ervaringsdeskundigheid op dat vlak;
- de voorbereiding van de uitbouw van een cliëntenforum.”.³⁶

Bij de eerste begrotingscontrole 2018 “wordt 150k euro gecompenseerd van begrotingsartikel GB0-1GGD2AY-IS. Het Vlaams Gebruikersplatform voor Personen met een Handicap is opgeheven. Eén van de functies die zij opnamen was de ondersteuning van de cliënten in de integrale jeugdhulp in samenwerking met de gebruikersverenigingen specifiek voor de sector personen met een handicap. Via de bestaande cliëntorganisaties en in het intersectorale kader van het op stapel staande cliëntenforum integrale jeugdhulp worden deze middelen overgedragen om op die manier die taak verder te kunnen verzekeren.”.³⁷

Op de website van het intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn is het volgende te lezen: “Om de participatie van cliënten en cliëntorganisaties verder te versterken, is de uitbouw van een intersectoraal, interregionaal cliëntenforum gepland.”.³⁸ Er wordt werk gemaakt van een intersectoraal, interregionaal cliëntenforum. De cliëntvertegenwoordigers zijn daarbij de prioritaire actoren. De bedoeling van dit forum bestaat erin:

- de belangen van de cliënten te verdedigen;
- hen op beleidsniveau te vertegenwoordigen;
- te zorgen voor de nodige ondersteuning van vertegenwoordigers van cliënten op overlegtafels.

Een eerste fase houdt een structureel kader en ondersteuning in van de huidige cliëntorganisaties van ouders en minderjarigen met ervaring in de jeugdhulp.”.³⁹

2. Cliëntenorganisaties in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Voor de jeugdhulpverlening moet onder meer worden gewezen op cliëntenorganisaties als Cachet vzw⁴⁰ en Oudersparticipatie Jeugdhulp Vlaanderen vzw⁴¹. De werking van die twee organisaties werd al toegelicht in de conceptnota voor nieuwe regelgeving.⁴² Cachet vzw lichtte tijdens de hoorzitting haar werking toe als ontmoetingsplek, als expertisecentrum rond de ervaringen van jongeren in de jeugdhulp, als bewaker van rechten, als partner in de jeugdhulp en als actor op het vlak van realistische beeldvorming.

³⁶ *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 13/2-G, 38.

³⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 17/2-G, 25-26.

³⁸ <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/professionelen/jeugdhulpaanbieders/participatie/>.

³⁹ <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/professionelen/jeugdhulpaanbieders/participatie/#forum/>.

⁴⁰ www.cachetvzw.be.

⁴¹ www.oudersparticipatie-jeugdhulp.be.

⁴² *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/1, 2-4.

Vandaag zijn in de regelgeving de verenigingen van gebruikers en mantelzorgers opgenomen.⁴³ Daarnaast zijn er patiëntenorganisaties die lid zijn van het Vlaams Patiëntenplatform.⁴⁴

Sommige organisaties die door specifieke decretale bepalingen worden gevat, kunnen niet als cliëntenorganisaties als zodanig worden beschouwd, hoewel ze zich wel richten tot mensen die vaak als cliënten van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen worden benaderd in het beleid. Dat is het geval voor de verenigingen waar armen het woord nemen. Onder meer het overleg en de ervaringsuitwisseling tussen die verenigingen moeten worden georganiseerd door het Netwerk tegen Armoede, het Vlaamse netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen.⁴⁵

Het Vlaams Parlement trekt in het kader van de jaarlijkse Vlaamse uitgavenbegrotingen ook middelen uit voor het Trefpunt Zelfhulp vzw. Die organisatie streeft ernaar om zelfhulpgroepen en patiëntenverenigingen te versterken, en de waarde van lotgenotencontact (een begrip dat het Trefpunt Zelfhulp hanteert) en ervaringsdeskundigheid te promoten. De organisaties waarnaar het Trefpunt Zelfhulp zich richt, kunnen als cliëntenorganisaties worden beschouwd. Niet al die organisaties zien voor zichzelf een rol weggelegd in een breder perspectief van participatie op meerdere niveaus.

We stellen vast dat cliëntenorganisaties in de jeugdhulpverlening zich de facto inschrijven in het 'gezamenlijke engagement' dat de decreetgever in 2013 heeft gevraagd, maar als zodanig een structurele verankering in het welzijnsrecht missen. Dat laatste hangt samen met de vaststelling dat er geen structurele, maar wel een projectmatige financiering is uitgewerkt voor cliëntenorganisaties.

Een decretale regeling voor cliëntenorganisaties met betrekking tot de integrale jeugdhulp is tot op vandaag uitgebleven. Het voorliggende voorstel van decreet komt daaraan tegemoet met betrekking tot de integrale jeugdhulp. De regeling wordt opgenomen in het decreet van 12 juli 2013 omdat de geplande opdrachten van de cliëntenorganisaties daar het sterkst bij aanleunen. De werking van cliëntenorganisaties heeft op meer betrekking dan alleen maar de rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp, waardoor een verankering in het Rechtspositiedecreet niet wenselijk is.

Het cliëntenforum in de integrale jeugdhulp, dat al is opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp (artikel 75, 3°), wordt naar een decretaal niveau getild.

3. Conceptnota voor nieuwe regelgeving: inzichten na de hoorzitting en de bespreking in commissie

Het voorliggende voorstel van decreet probeert maximaal rekening te houden met de opmerkingen en bezorgdheden die werden geuit tijdens de hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving. Tijdens die hoorzitting werden de kin-

⁴³ Artikel 46-47, Woonzorgdecreet van 13 maart 2009, Belgisch Staatsblad van 14 mei 2009; Bijlage XIII B.VI.Reg. 24 juli 2009 betreffende de programmatie, de erkenningsvoorwaarden en de subsidieregeling voor woonzorgvoorzieningen en verenigingen van gebruikers en mantelzorgers, Belgisch Staatsblad van 17 december 2009.

⁴⁴ Voor het Vlaams Patiëntenplatform kan geen specifieke regelgeving worden aangewezen. Wel wordt in andere wetgevingen verwezen naar het Vlaams Patiëntenplatform, bijvoorbeeld als lid van de raadgevende afdeling van het Observatorium voor de chronische ziekten: artikel 10octies, eerste lid, 3°, koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, Belgisch Staatsblad van 31 juli 1996. Voor de leden van het Vlaams Patiëntenplatform: zie <http://vlaamspatiëntenplatform.be/pagina/leden>.

⁴⁵ Artikel 8-15, Decr.VI. 1 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding, Belgisch Staatsblad van 11 juni 2003.

derrechtencommissaris, vzw Cachet, het Vlaams Gebruikersoverleg voor Personen met een Handicap (VGPH)⁴⁶, het Netwerk tegen Armoede en het Centrum Kauwenberg gehoord.

De kinderrechtencommissaris "staat positief tegenover het voornemen om die initiatieven structureel in te bedden binnen het bredere jeugdhulpbeleid". Cachet vzw "vindt in de conceptnota veel elementen terug die aansluiten bij de visie en de activiteiten van Cachet". Het VGPH "staat positief tegenover structurele tegemoetkomingen voor verenigingen die opkomen voor kwetsbare minderjarigen en hun ouders". Het Netwerk tegen Armoede is "voorstander (...) van een verankering van de participatie".

Het voorstel van decreet stelt participatie niet als doel op zich: cliëntenorganisaties zorgen ervoor dat meer rekening wordt gehouden met de stem van de jongeren en/of ouders op de verschillende participatieniveaus. Een decretale regeling met betrekking tot cliëntenorganisaties is uiteraard geen voldoende voorwaarde voor hulpverlening of voor een beleid waarin meer rekening wordt gehouden met de stem van de jongeren en/of ouders. Alle stakeholders zijn immers verantwoordelijk voor een participatieve jeugdhulpverlening. Het voorstel van decreet tast dus in geen geval informele vormen van participatie aan.

Met een decreet op zich wordt natuurlijk geen participatiecultuur gecreëerd. Maar het voorstel van decreet staat dat ook niet in de weg, wel integendeel. De rol van cliëntenorganisaties is niet vrijblijvend. Meer nog, ook los van dit voorstel van decreet moeten actoren zoals de overheid en jeugdhulpaanbieders inspanningen leveren om een kwaliteitsvolle participatie van cliënten en cliëntenvertegenwoordigers mogelijk te maken.

In de conceptnota voor nieuwe regelgeving werd als uitgangspunt gehanteerd dat een cliëntenorganisatie een intersectorale werking moet hebben.⁴⁷ Het Vlaams Gebruikersoverleg voor Personen met een Handicap gaf aan dat dit niet opportuun is en wees op het fundamentele verschil tussen de situatie van kinderen en jongeren met een handicap en hun ouders, en de situatie van kinderen en jongeren en hun ouders in een problematische opvoedingssituatie. Die voorwaarde wordt dan ook verlaten, met dien verstande dat uiteraard niets belet dat een cliëntenorganisatie een intersectorale werking nastreeft. Zo stelde Cachet vzw gegroeid te zijn vanuit jongeren die zelf uit de bijzondere jeugdzorg komen. De organisatie probeert ook om jongeren uit andere sectoren te bereiken, maar andere organisaties worden beter geschikt geacht om de stem te laten horen van jongeren met een beperking.

Dit voorstel van decreet sluit bovendien doelgroepspecifieke cliëntenorganisaties (bijvoorbeeld een cliëntenorganisatie voor personen met een handicap, of zelfs voor personen met een specifieke handicap) niet van erkenning uit.

Het Vlaams Gebruikersoverleg voor Personen met een Handicap wijst erop dat de conceptnota voor nieuwe regelgeving een onderscheid maakt tussen ouders en minderjarigen. Dat is begrijpelijk vanuit het perspectief van de bijzondere jeugdzorg, zo wordt gesteld, maar voor minderjarigen met een beperking is dat volgens die organisatie een gevoelig punt: "In veel gevallen kunnen de ouders namelijk de stem van hun kind versterken. Ze kunnen ook zorgen voor de nodige rust voor de kinderen waardoor het mogelijk wordt om samen rond de tafel te zitten. Het VGPH is het gewend om standpunten in te brengen vanuit ervaringsdeskundigen, in dit geval jongeren en ouders. Het is ook niet evident om jongeren bij elkaar te brengen, want die zijn allemaal leerplichtig. Gezien de verscheidenheid van de situaties

⁴⁶ Dat is het Vlaams Platform van verenigingen van personen met een handicap.

⁴⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/1, 7.

zal het een deskundige begeleiding vergen om deze jongeren met elkaar te laten overleggen. Dat moet groeien.”.

Het voorstel van decreet voorziet dat een cliëntenorganisatie zich in het kader van haar erkenning moet richten tot kinderen en jongeren en/of ouders, en dus niet alleen tot de ene of tot de andere groep.

De voorwaarde dat een organisatie die als cliëntenorganisatie erkend wil worden, in de hele Vlaamse Gemeenschap actief moet zijn, wordt in dit voorstel van decreet niet opgenomen. Zelfs Cachet vzw is op dit ogenblik alleen actief in Brussel en in de provincies Antwerpen en Limburg, al hoopt de organisatie om op termijn in heel Vlaanderen actief te worden. Dat neemt niet weg dat een zekere territoriale werking wel als subsidievoorwaarde kan worden gesteld.

Aan de voorwaarde dat cliëntenorganisaties in het kader van hun erkenning regelmatig contacten onder cliënten moeten organiseren (voor de draagwijdte van dat begrip, cf. infra) wordt vastgehouden. De overtuigingskracht van cliëntenorganisaties steunt immers in belangrijke mate op het delen van ervaringen. In cliëntenorganisaties moeten cliënten een voldoende veilig klimaat vinden om die ervaringen te delen. Daarbij moet een haalbare werkwijze worden nagestreefd. Ook digitaal contact moet als contact worden beschouwd. Een enge kwantificering van contacten is niet aan de orde.

Op de hoorzitting werd gewezen op het belang van onafhankelijkheid. Door structurele subsidiëring mogelijk te maken voor erkende cliëntenorganisaties in de jeugdhulpverlening én door de wijze waarop hun opdrachten geformuleerd zijn, wordt de onafhankelijkheid van cliëntenorganisaties veeleer versterkt. Het cliëntenforum waarin decretaal voorzien wordt, is geen overheidsorgaan. Het moet bijgevolg worden geschraagd door cliëntenorganisaties.

II. Artikelsgewijze bespreking

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

In het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp wordt een artikel 45/1 ingevoegd.

Het voorstel van decreet voorziet in de mogelijkheid voor de uitvoerende macht om een organisatie te erkennen als cliëntenorganisatie in de jeugdhulp. Het kan om een of meer organisaties gaan. Alleen privaatrechtelijke verenigingen met rechtspersoonlijkheid waarvoor het bij wet of bij decreet verboden is dat ze aan hun leden een vermogensvoordeel bezorgen, komen voor die erkenning in aanmerking.

De toekenning van de erkenning en het behoud ervan worden afhankelijk gemaakt van de voorwaarde dat in de bestuursorganen van de vereniging een substantieel aantal personen zitting hebben die ervaring hebben als cliënt in de jeugdhulp. Met ‘substantieel’ wordt bedoeld: minstens een derde van de bestuurders.

De vereniging moet voor haar werking steunen op een directe betrokkenheid van een van de onderstaande categorieën van personen of van beide categorieën van personen:

- 1° kinderen en jongeren, meer bepaald kinderen en jongeren die een beroep doen of hebben gedaan op jeugdhulpverlening, en jongeren die een beroep doen of hebben gedaan op de voortgezette jeugdhulpverlening;

2° ouders en opvoedingsverantwoordelijken die een beroep doen of hebben gedaan op jeugdhulpverlening.

Bij de hierboven vermelde groep van kinderen en jongeren gaat het om de volgende personen, ongeacht of hun jeugdhulpverlening een vrijwillig dan wel een gerechtelijk karakter heeft of gehad heeft:

- 1° minderjarigen die een beroep doen op jeugdhulpverlening;
- 2° minderjarigen die een beroep hebben gedaan op jeugdhulpverlening en nog steeds minderjarig zijn;
- 3° personen die als minderjarige een beroep hebben gedaan op jeugdhulpverlening, maar die intussen meerderjarig zijn en wel nog als jongere kunnen worden beschouwd;
- 4° meerderjarige jongeren die een beroep doen op de voortgezette jeugdhulpverlening;
- 5° meerderjarige jongeren die een beroep hebben gedaan op de voortgezette jeugdhulpverlening.

De indieners van dit voorstel van decreet kiezen ervoor om geen leeftijdsgrens te bepalen voor de afbakening van de groep 'meerderjarige jongeren'. Voortgezette jeugdhulpverlening kan in bepaalde gevallen lopen tot 25 jaar. Meerderjarige jongeren die een beroep op voortgezette jeugdhulpverlening hebben gedaan, kunnen dus ouder zijn dan 25 jaar. Indicatief is in dat verband de decretale definitie van 'jeugd' in het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, namelijk: "personen tot en met dertig jaar, of een deel van die bevolkingsgroep".⁴⁸

Centraal in de erkenningsvoorwaarden staat het begrip 'participatieve jeugdhulpverlening' dat decretaal mee de inzet is van integrale jeugdhulp (cf. supra). Er moet benadrukt worden dat alle stakeholders, ook los van structuren, moeten blijven inzetten op een participatieve jeugdhulpverlening.

Om erkend te worden en te blijven, moet een organisatie bijdragen tot een participatieve jeugdhulpverlening. De decretale opdrachten van een cliëntenorganisatie in de jeugdhulp moeten in die zin worden vervuld:

- 1° een cliëntenorganisatie moet zich als organisatie actief bekendmaken bij een of van beide hierboven vermelde categorieën van personen.
Dat is geen evidente opdracht. In artikel 4 wordt een verplichting vastgesteld voor de toegangspoort, de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening en de jeugdhulpaanbieders om daaraan tegemoet te komen (cf. infra);
- 2° een cliëntenorganisatie moet bijdragen aan de versterking van de positie in de jeugdhulpverlening van een of van beide hierboven vermelde categorieën van personen.
Dat is uiteraard geen exclusieve opdracht of verantwoordelijkheid van cliëntenorganisaties;
- 3° versterking van de positie in de jeugdhulpverlening van de betrokken kinderen, jongeren, ouders en/of opvoedingsverantwoordelijken lijkt pas mogelijk voor zover de cliëntenorganisatie regelmatig contacten organiseert onder die personen. Daarom moet deze concrete erkenningsvoorwaarde ook vervuld zijn, wil een organisatie erkend worden en blijven. Daarvoor moeten haalbare werkwijzen worden gezocht.
Ontmoeting en een voldoende veilig klimaat om ervaringen te delen, zijn essentieel voor de werking van een cliëntenorganisatie en leggen de basis om als cliëntenorganisatie op een geloofwaardige wijze naar buiten te treden;

⁴⁸ Artikel 2, 5°, Decr.VI. 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, Belgisch Staatsblad van 7 maart 2012.

- 4° een cliëntenorganisatie moet in het kader van de erkenningsvoorwaarden bijdragen aan de ontsluiting van de rechten en plichten van de betrokken personen en van het Rechtspositiedecreet. Die ontsluiting heeft verschillende dimensies. De betrokken kinderen, jongeren, ouders en opvoedingsverantwoordelijken moeten op maat geïnformeerd worden over die rechten en plichten, een opdracht die andere actoren daar uiteraard niet van ontslaat. De ontsluiting heeft ook betrekking op de wijze waarop rechten kunnen worden geconcretiseerd. Jeugdhulpaanbieders moeten cliëntenorganisaties dan ook als gesprekspartner daarover hebben;
- 5° in een participatieve jeugdhulp moet publiekelijk gerapporteerd kunnen worden over de ervaringen van kinderen, jongeren, ouders en opvoedingsverantwoordelijken in de jeugdhulp. Organisaties als Cachet vzw hebben in dat verband al meermaals op een duidelijke, serene en genuanceerde manier de blik van beleidsmakers verwijd.
Onder meer door het vervullen van die opdracht zullen cliëntenorganisaties bijdragen aan een realistische beeldvorming rond de jeugdhulpverlening en de cliënten in de jeugdhulpverlening;
- 6° cliëntenorganisaties moeten aanbevelingen formuleren met betrekking tot een participatieve jeugdhulpverlening en de levenskwaliteit van de betrokken personen. Die aanbevelingen kunnen op diverse niveaus en niet alleen naar overheden worden uitgebracht. Het is bijvoorbeeld ook mogelijk dat een cliëntenorganisatie aanbevelingen formuleert ten aanzien van een specifieke jeugdhulpaanbieder. Jeugdhulpaanbieders kunnen ook zelf de stap zetten om advies in te winnen bij cliëntenorganisaties;
- 7° een erkende cliëntenorganisatie moet, uiteraard binnen haar mogelijkheden, laagdrempelige vorming aanbieden vanuit het cliëntperspectief. Die vorming kan zowel gericht zijn op de versterking van cliënten als op het beter vertrouwd maken van diverse actoren met de leefwereld van cliënten. De cliëntenorganisatie moet dat perspectief inbrengen in het brede maatschappelijke veld (bijvoorbeeld door een gastcollege te organiseren in het kader van een opleiding in het hoger onderwijs, een opleiding voor jeugdverenigingen of voor huisvestingsactoren enzovoort), in overleg- en adviesorganen en in onderzoeksopdrachten van de Vlaamse overheid met betrekking tot jeugdhulpverlening. De overleg- en adviesorganen kunnen onder meer regionale of thematische werkgroepen in de jeugdhulp zijn.
Voor de onderzoeksopdrachten is de naleving van deze erkenningsvoorwaarde uiteraard alleen maar mogelijk als de Vlaamse overheid daar zelf alert voor blijft en de overeenkomsten met de onderzoeksinstellingen als zodanig concipieert.
In de motie van aanbeveling van 1999 bij de maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg werd de Vlaamse Regering overigens gevraagd "een effectiviteitsonderzoek op te zetten in de bijzondere jeugdzorg en de jeugdzorg in het algemeen" en om "bij dat effectiviteitsonderzoek (...) naast de hulpverleningsactoren ook de cliënten" te betrekken;⁴⁹
- 8° een cliëntenorganisatie moet in het kader van haar erkenning het initiatief nemen om een onafhankelijk cliëntenforum te ontwikkelen en actief aan de ontwikkeling ervan meewerken.

De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om aanvullende erkenningsvoorwaarden te bepalen.

Het voorstel van decreet sluit geen organisaties bij voorbaat uit van de erkenning als cliëntenorganisatie, organisaties die misschien elders in het welzijnsrecht al genormeerd worden.

⁴⁹ *Parl.St.* VI.Parl. 1998-99, nr. 1354/4.

Een organisatie die als cliëntenorganisatie erkend wordt, kan voor subsidiëring in aanmerking komen. In dat geval moet de jaarlijkse subsidie worden toegekend op basis van een beleidsplan van drie jaar van de cliëntenorganisatie.

Voor organisaties die vandaag projectmatig worden gesubsidieerd, kan dat leiden tot een recurrente financiering. Voor andere organisaties is het belangrijk te vermijden dat bepaalde opdrachten dubbel gesubsidieerd worden.

De Vlaamse Regering bepaalt de specifieke subsidievoorwaarden, dat zijn voorwaarden die boven op de erkenningsvoorwaarden komen.

Erkende cliëntenorganisaties vallen onder het toezicht van de Zorginspectie (Departement WVG) en het toepassingsgebied van het decreet van 19 januari 2018 houdende het overheids-toezicht in het kader van het gezondheids- en welzijnsbeleid.

Artikel 3

De erkende cliëntenorganisaties in de jeugdhulpverlening moeten in het kader van hun erkenning het initiatief nemen om een onafhankelijk cliëntenforum te ontwikkelen dat minstens uit die organisaties bestaat, en ze moeten meewerken aan de ontwikkeling van dat cliëntenforum.

'Minstens' betekent dat het cliëntenforum naast de erkende cliëntenorganisaties ook andere organisaties kan bevatten. Daarbij kan worden gedacht aan niet-erkende cliëntenorganisatie die wel een waardevolle inbreng kunnen hebben, maar die geen erkenning beogen of die simpelweg niet aan een of meer van de gestelde erkenningsvoorwaarden kunnen voldoen. Ook kan worden gedacht aan organisaties die in de zin van dit voorstel van decreet niet beschouwd zullen kunnen worden als cliëntenorganisatie, maar die wel rechtstreeks of onrechtstreeks cliënten bereiken.

Het wordt aan de Vlaamse Regering overgelaten om de voorwaarden te bepalen waaronder andere organisaties het recht hebben om deel uit te maken van het cliëntenforum.

De verwijzing naar het 'onafhankelijke' karakter van het cliëntenforum houdt in dat overheidsvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van jeugdhulpaanbieders geen deel kunnen uitmaken van het cliëntenforum.

Het cliëntenforum moet de volgende drie opdrachten vervullen:

- 1° het delen van ervaringen en deskundigheid rond een participatieve jeugdhulpverlening mogelijk maken. Het forum moet daarnaast ook een visie rond een participatieve jeugdhulpverlening ontwikkelen en uitdragen;
- 2° belangenbehartiging, meer bepaald het behartigen van de belangen van kinderen en jongeren die een beroep doen op jeugdhulpverlening, van jongeren die een beroep doen op de voortgezette jeugdhulpverlening en van ouders en opvoedingsverantwoordelijken die een beroep doen op jeugdhulpverlening. Het vertegenwoordigen op beleidsniveau van de hierboven gedefinieerde cliënten in de jeugdhulpverlening, maakt daar deel van uit. Belangenbehartiging is dus ruimer opgevat dan louter beleidsparticipatie. De in de regelgeving opgenomen vertegenwoordiging van cliënten op beleidsniveau doet overigens geen afbreuk aan de verplichting van overheden om de stem van cliënten op diverse manieren te horen. Bij de vertegenwoordiging op beleidsniveau moet overigens rekening worden gehouden met de beschikbaarheid van mensen in de praktijk;
- 3° de ondersteuning van cliëntenorganisaties in hun bijdrage aan een participatieve jeugdhulpverlening. Het kan dus ook om niet-erkende cliëntenorganisaties gaan.

Aan de Vlaamse Regering wordt de mogelijkheid geboden om aanvullende opdrachten aan het cliëntenforum toe te kennen. Ze wordt ook opgedragen een subsidie-regeling voor het cliëntenforum uit te werken.

Artikel 4

Aan de toegangspoort, de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening en de jeugdhulpaanbieders wordt de verplichting opgelegd om bepaalde informatie van cliëntenorganisaties op hun verzoek ter beschikking te stellen aan de minderjarigen die een beroep doen op jeugdhulpverlening, aan de jongeren die een beroep doen op de voortgezette jeugdhulpverlening en/of aan de ouders en opvoedingsverantwoordelijken die een beroep doen op jeugdhulpverlening. Het moet gaan om de (toegankelijke) informatie waarover de cliëntenorganisaties beschikken ter uitvoering van de opdrachten waarvoor ze erkend worden.

Er kan in dat verband worden verwezen naar artikel 103 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp: "De bepalingen van dit decreet waaruit rechtstreeks verplichtingen voor de jeugdhulpaanbieders voortvloeien zijn te beschouwen als erkennings- en subsidiëeringsnormen voor de jeugdhulpaanbieders."

Artikel 5 en 6

Actie 23 van het actieplan 'Jeugdhulp met de kracht van de jeugd naar 2020', dat vermeld wordt in het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019, bepaalt onder meer dat het cliëntenforum de gebruikers op beleidsniveau vertegenwoordigt.

Dit voorstel van decreet wijzigt niets aan de samenstelling van het managementcomité Integrale Jeugdhulp en van de IROJ's (cf. supra). Wel wordt gepreciseerd dat de vertegenwoordigers van cliënten in het managementcomité en in de IROJ's door het cliëntenforum worden afgevaardigd. Voor het managementcomité gaat het om een vertegenwoordiger van minderjarigen en een vertegenwoordiger van ouders. Per IROJ gaat het om een vertegenwoordiger van minderjarigen, een vertegenwoordiger van ouders en een vertegenwoordiger van personen met een handicap.

In het kader van het cliëntenforum moet het mogelijk zijn om terug te vallen op een ruimere groep van mensen die als vertegenwoordiger kunnen optreden.

Artikel 7

Het wijzigingsdecreet van 3 februari 2017 heeft een systeem van extern toezicht en externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren in het leven geroepen. Op de Commissie van toezicht weegt een rapportageverplichting met betrekking tot het toezicht, de grieven, de bemiddeling bij de grieven en de toeleiding naar het Kinderrechtencommissariaat met het oog op een klachtenonderzoek. Het decreet bepaalt dat de Commissie van toezicht haar rapporten moet bezorgen aan de betrokken voorziening voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, het Kinderrechtencommissariaat en de Zorginspectie van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.⁵⁰ In de toelichting bij het voorstel van decreet houdende het externe toezicht en de externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, dat geleid heeft tot het decreet van 3 februari 2017, staat:

⁵⁰ Artikel 17, §6, 2°, Decr.VI. 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie van toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, Belgisch Staatsblad van 7 oktober 1997.

“De cliëntenorganisaties zullen, na hun structurele verankering, ook (automatisch) de rapporten waarvan hier sprake is, ontvangen.”.⁵¹ Dit voorstel van decreet komt daar dan ook aan tegemoet.

Artikel 8

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2019. Om de erkende cliëntenorganisaties in staat te stellen de opstart van het onafhankelijk cliëntenforum voor te bereiden, wordt ervoor gekozen de bepalingen met betrekking tot het cliëntenforum later, namelijk op 1 september 2019, in werking te laten treden.

Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS
Martine Taelman
Elke SLEURS
Vera JANS
Ingeborg DE MEULEMEESTER

---

⁵¹ Voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Lorin Parys, Martine Taelman, Tine van der Vloet, Cindy Franssen en Björn Anseeuw houdende het externe toezicht en de externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 633/1, 16.

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2014, 17 juni 2016, 15 juli 2016, 3 februari 2017, 15 januari 2018 en 16 maart 2018, wordt een artikel 45/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 45/1. §1. De Vlaamse Regering kan een of meer privaatrechtelijke verenigingen met rechtspersoonlijkheid als cliëntenorganisatie erkennen. Voor een cliëntenorganisatie is het bij wet of bij decreet verboden haar leden een vermogensvoordeel te bezorgen.

Om erkend te worden en te blijven als cliëntenorganisatie moet een vereniging bijdragen tot een participatieve jeugdhulpverlening en moet ze met het oog daarop de volgende opdrachten vervullen:

- 1° de vereniging actief bekendmaken bij de volgende twee categorieën van personen of bij een van beide categorieën van personen:
  - a) kinderen en jongeren die een beroep doen of gedaan hebben op jeugdhulpverlening, en jongeren die een beroep doen of gedaan hebben op de voortgezette jeugdhulpverlening, vermeld in artikel 18, §3;
  - b) ouders en opvoedingsverantwoordelijken die een beroep doen of gedaan hebben op jeugdhulpverlening;
- 2° bijdragen aan de versterking van de positie in de jeugdhulpverlening van de categorieën van personen, vermeld in punt 1°, a), en/of 1°, b);
- 3° het regelmatig organiseren van contacten onder de categorieën van personen, vermeld in punt 1°, a), en/of 1°, b);
- 4° bijdragen aan de ontsluiting van de rechten en plichten van de categorieën van personen, vermeld in punt 1°, a), en/of 1°, b), en van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp;
- 5° publiekelijk rapporteren over de ervaringen van de categorieën van personen, vermeld in punt 1°, a), en/of 1°, b);
- 6° aanbevelingen formuleren met betrekking tot een participatieve jeugdhulpverlening en de levenskwaliteit van de categorieën van personen, vermeld in punt 1°, a), en/of 1°, b);
- 7° laagdrempelige vorming aanbieden vanuit het cliëntperspectief en dat perspectief inbrengen in het brede maatschappelijke veld, in overleg- en adviesorganen, en in onderzoeksopdrachten van de Vlaamse overheid met betrekking tot jeugdhulpverlening;
- 8° mee het initiatief nemen tot de ontwikkeling van een onafhankelijk cliëntenforum en eraan meewerken.

Een vereniging kan alleen als cliëntenorganisatie erkend worden en blijven als minstens een derde van de personen die in de bestuursorganen van de vereniging zitting hebben, ervaring hebben als cliënt in de jeugdhulp, en als de vereniging bovendien steunt op een directe betrokkenheid bij de werking van de vereniging van de categorieën van personen, vermeld in het tweede lid, 1°, a), en/of 1°, b).

De Vlaamse Regering kan aanvullende erkenningsvoorwaarden bepalen.

§2. De Vlaamse Regering kan een of meer erkende cliëntenorganisaties subsidiëren op basis van de subsidievoorwaarden die ze heeft vastgesteld.

De subsidie wordt jaarlijks toegekend op basis van een beleidsplan van drie jaar van de cliëntenorganisatie.”

Art. 3. In hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2014, 17 juni 2016, 15 juli 2016, 3 februari 2017, 15 januari 2018 en 16 maart 2018, wordt een artikel 45/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 45/2. Het onafhankelijke cliëntenforum, vermeld in artikel 45/1, §1, tweede lid, 8°, bestaat minstens uit de erkende cliëntenorganisaties, vermeld in artikel 45/1, §1, eerste lid. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden waaronder andere organisaties het recht hebben om deel uit te maken van het cliëntenforum.

Het cliëntenforum heeft als opdracht:

- 1° het delen van ervaringen en deskundigheid rond een participatieve jeugdhulpverlening mogelijk te maken en een visie rond een participatieve jeugdhulpverlening te ontwikkelen en uit te dragen;
- 2° de belangen te behartigen van kinderen en jongeren die een beroep doen op jeugdhulpverlening, van jongeren die een beroep doen op de voortgezette jeugdhulpverlening, vermeld in artikel 18, §3, en van ouders en opvoedingsverantwoordelijken die een beroep doen op jeugdhulpverlening, onder meer door middel van vertegenwoordiging op beleidsniveau;
- 3° cliëntenorganisaties en cliëntenvertegenwoordigers te ondersteunen in hun bijdrage aan een participatieve jeugdhulpverlening.

De Vlaamse Regering kan aanvullende opdrachten aan het cliëntenforum toekennen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden waaraan het cliëntenforum moet voldoen om voor subsidiëring in aanmerking te komen."

Art. 4. In het hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2014, 17 juni 2016, 15 juli 2016, 3 februari 2017, 15 januari 2018 en 16 maart 2018, wordt een artikel 45/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 45/3. De toegangspoort, de sociale dienst en de jeugdhulpaanbieders stellen, op verzoek van een erkende cliëntenorganisatie, de informatie van die organisatie die voortvloeit uit haar opdrachten, vermeld in artikel 45/1, §1, tweede lid, ter beschikking van de volgende twee categorieën van personen of van een van beide categorieën van personen:

- 1° de minderjarigen die een beroep doen op jeugdhulpverlening en de jongeren die een beroep doen op de voortgezette jeugdhulpverlening, vermeld in artikel 18, §3;
- 2° de ouders en opvoedingsverantwoordelijken die een beroep doen op jeugdhulpverlening."

Art. 5. Aan artikel 62 van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een cliëntenforum als vermeld in artikel 45/2 vaardigt de personen, vermeld in het eerste lid, 1° en 2°, af."

Art. 6. In artikel 66 van hetzelfde decreet wordt tussen het eerste en het tweede lid een nieuw lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Een cliëntenforum als vermeld in artikel 45/2 vaardigt de personen, vermeld in het eerste lid, 1°, 2° en 5°, af."

Art. 7. Aan artikel 17, §6, 2°, van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie van toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kin-

deren en jongeren, ingevoegd bij het decreet van 3 februari 2017, wordt een punt d) toegevoegd, dat luidt als volgt:

“d) de erkende cliëntenorganisaties, vermeld in artikel 45/1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.”.

Art. 8. Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2019, met uitzondering van artikel 3, 5 en 6, die in werking treden op 1 september 2019.

Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS
Martine Taelman
Elke SLEURS
Vera JANS
Ingeborg DE MEULEMEESTER